

Jaka polityka rozwoju? Podkarpacka perspektywa

Władysław Ortyl

Marszałek Województwa Podkarpackiego

Działania wojenne prowadzone w Ukrainie mają ogromny wpływ na funkcjonowanie województwa podkarpackiego. Władze samorządowe na tym obszarze wspierają naród ukraiński nie tylko w zakresie pomocy humanitarnej, ale także w wymiarze gospodarczym i politycznym oraz rozwoju powiązań infrastrukturalnych. Ponadto prowadzą aktywną współpracę transgraniczną i makroregionalną, a także wdrażają nowy program finansowany ze środków Unii Europejskiej.

Odpowiedzialne prowadzenie polityki rozwoju wymaga trafnej identyfikacji własnych atutów, które stanowią będą podstawy podejmowanych inicjatyw. Istotne jest również rozeznanie podstawowych barier, których eliminacja pozwoli odblokować potencjał rozwojowy. Należy jednocześnie pamiętać, iż nie ma dzisiaj zamkniętych ekosystemów, a sieć wzajemnych powiązań sprawia, że należy brać pod uwagę zjawiska, które dzieją się w, szerszej niż krajowa, skali. Truizmem wydaje się stwierdzenie, że należy wykorzystać swoje szanse, trudność polega na umiejętności przewidywania, które ze zjawisk zachodzących we współczesnym świecie będzie szansą możliwą do wykorzystania, a które – zagrożeniem. Czasem nawet zagrożenia można przekuć na swoją korzyść, a niewykorzystane szanse w konsekwencji mogą okazać się zagrożeniem.

Już drugi rok trwają działania wojenne za naszą wschodnią granicą. W tym wyczerpującym dla narodu ukraińskiego czasie staramy się ich wspierać. Dzisiaj na szczęście nie mamy już do czynienia z kolejnymi falami uchodźców, które wywoływały spontaniczne i powszechne reakcje pomocowe Polaków, ale wciąż potrzebne jest nasze zaangażowanie. Mobilizacja w trudnych momentach i krótkich sekwencjach czasu wydaje się łatwiejsza od prowadzenia ciągłej, wielomiesięcznej akcji pomocowej, z jaką mamy obecnie do czynienia. Oczywiście w takich działaniach uczestniczą samorzady, a województwo podkarpackie, jako region przygraniczny, odgrywa tutaj szczególną rolę. Wsparcie dla Ukrainy jest realizowane na wielu płaszczyznach, nie tylko w zakresie pomocy humanitarnej, ale także w wymiarze gospodarczym i politycznym oraz rozwoju powiązań infrastrukturalnych.

Współpraca transgraniczna jest dzisiaj realizowana w znacznie większym stopniu i z nową perspektywą. Pomimo tego, że działania wojenne ciągle trwają, to przygotowania do realizacji wspólnych projektów są mocno zaawansowane. Trwa także finalizacja projektów finansowanych ze środków kończącej się perspektywy budżetowej UE. W odniesieniu do nowych środków, liczone, że po wykluczeniu z programów Interreg Białorusi, nastąpi zwiększenie funduszy wspierających wspólne projekty i wzmacniających współpracę z Ukrainą, jednak te oczekiwania się nie ziściły. Bardzo możliwe, że w następnych latach środki na ten cel będą sukcesywnie wzrastać.

”

Ukraińcy doskonale rozumieją, że ich przyszłość zależy od ściślejszych związków z Zachodem, co stwarza szansę dla Polski i jej regionów, które powinny stać się pośrednikiem i przewodnikiem dla samorządów ukraińskich.

Wobec zgłaszanych przez Ukrainę aspiracji europejskich, jak też pozytywnych deklaracji większości państw członkowskich oraz przedstawicieli Komisji Europejskiej, na znaczeniu zyskują inicjatywy zmierzające do włączenia naszego wschodniego sąsiada w sieć współpracy europejskiej. Oczywiście droga Ukrainy do struktur Unii Europejskiej będzie procesem długotrwałym i niełatwym, wymagającym determinacji ze strony wszystkich partnerów. Przyjęcie dorobku prawnego Unii, jak też dostosowanie systemu politycznego i gospodarczego do poziomu przez nią akceptowalnego, zajmie sporo czasu, jednakże kierunek został już wytyczony i Ukraińcy doskonale rozumieją, że ich przyszłość zależy od ściślejszych związków z Zachodem. W oczywisty sposób stwarza to szansę dla Polski i jej regionów, które powinny stać się pośrednikiem i przewodnikiem dla samorządów ukraińskich. Już dzisiaj realizowanych jest wiele wspólnych inicjatyw mających na celu przekazywanie polskich dobrych praktyk stronie ukraińskiej. Dotyczy to zwłaszcza doświadczeń polskich samorządów, które wykorzystywane są przez budujące swoje kompetencje samorzady ukraińskie.

”

Strategia Karpacka to wynik współpracy zainicjowanej przez stronę polską z krajami karpackimi. Podejmowane na wszystkich poziomach władz publicznych działania, przy mocnym zaangażowaniu społeczności regionalnych i lokalnych, wskazują na dojrzałość tej inicjatywy i jej mocną społeczną akceptację.

Ważne są także inicjatywy o znaczeniu europejskim, pozwalające ściślej włączyć państwa Europy Wschodniej, w tym Ukrainę, w sieć relacji z państwami i regionami Unii Europejskiej. Można tutaj wskazać chociażby działania podejmowane w ramach współpracy makroregionalnej, jak na przykład inicjatywy na rzecz utworzenia strategii makroregionalnej dla obszaru Karpat. Uważam, a obecna sytuacja geopolityczna wyraźnie to potwierdza, że Karpaty to niezwykle ważny geopolitycznie obszar, w którym krzyżują się strategiczne interesy polityczne i gospodarcze Europy Zachodniej i Wschodniej. Strategia Karpacka to wynik współpracy zainicjowanej przez stronę polską ze wszystkimi krajami karpackimi: Czechami, Węgrami, Słowacją, Rumunią, a także Ukrainą, Mołdawią oraz Serbią. W pracach nad Strategią aktywnie uczestniczą regiony państw karpackich, ale też niższe szczeble samorządu. Podejmowane na wszystkich poziomach władz publicznych działania, przy mocnym zaangażowaniu społeczności regionalnych i lokalnych, wskazują na dojrzałość tej inicjatywy i jej mocną społeczną akceptację. Wyraźne poparcie dla powstania nowej strategii wyraził Europejski Komitet Regionów, przyjmując 4 grudnia 2019 r. opinię na jej temat¹. Jestem przekonany, że strategie makroregionalne umożliwiają głębszą i szerzej zakrojoną interakcję na poziomie międzysektorowym, regionalnym i transgranicznym między państwami członkowskimi oraz państwami sąsiadującymi. Pozwalają także samej Unii Europejskiej oddziaływać na państwa sąsiadujące, włączając je w relacje pogłębionej współpracy oraz stając się narzędziem pomagającym radzić sobie ze wspólnymi problemami i wyzwaniem. Umożliwiają również budowanie integracji i solidarności europejskiej oraz promowanie wspólnych europejskich wartości.

”

Strategie makroregionalne umożliwiają głębszą i szerzej zakrojoną interakcję na poziomie międzysektorowym, regionalnym i transgranicznym między państwami członkowskimi oraz państwami sąsiadującymi, a także ich pogłębioną współpracę w ramach przynależności do Unii Europejskiej.

¹ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Strategia makroregionalna dla regionu Karpat, Dz.U.U.E C z dnia 10 marca 2020 r.

Warto zauważyć, że we wszystkich długookresowych strategiach i dokumentach europejskich kwestia rozszerzenia Unii Europejskiej w kierunku wschodnim była wspominana bardzo mgliście. Wydawało się zatem, że wschodnia granica Unii pozostanie na wiele lat granicą o niskiej przepuszczalności. Obecna sytuacja diametralnie zmieniła to postrzeganie. Dziś wschodnia granica Unii Europejskiej z Ukrainą postrzegana jest jako granica łącząca, a nie bariera. Ma to bardzo duże znaczenie dla województwa podkarpackiego jako regionu przygranicznego, chociażby w kontekście wzmocnienia powiązań infrastrukturalnych. W naszych strategiach rozwoju za cel obieraliśmy możliwość uczestniczenia w wymianie między Zachodem a Wschodem. Przez wiele lat szansa ta nie była w pełni wykorzystana, a gospodarka regionu miała silną orientację zachodnią, przez co kierunek wschodni w rozwoju infrastruktury nie był tak wzmocniany. Dzisiaj, wobec zmian geopolitycznych wywołanych agresją Rosji na Ukrainę, szansa wykorzystania położenia naszego województwa staje się bardziej realna.

W tym kontekście ważny jest stan infrastruktury, który umożliwia łączenie rynku europejskiego ze Wschodem. Dostępność transportowa województwa podkarpackiego systematycznie ulegała poprawie, jednakże w odniesieniu do powiązań komunikacyjnych z Ukrainą są one, pomimo wielu inwestycji, wciąż niewystarczające. Ewoluuje infrastruktura przejść granicznych, realizowane są projekty wzmocniające powiązania drogowe i kolejowe. Będą one w przyszłości decydować o kierunkach przepływu towarów i rozwoju funkcji logistycznych. Bardzo ważne są także powiązania systemów energetycznych, które pozwalają stabilizować dostawy i zapewnić funkcjonowanie gospodarki.

Ogromne znaczenie ma dzisiaj Port Lotniczy „Rzeszów-Jasionka”, który z regionalnego lotniska stał się z dnia na dzień głównym, międzynarodowym hubem pomocy humanitarnej dla Ukrainy.

Ogromne znaczenie ma dzisiaj Port Lotniczy „Rzeszów-Jasionka”, który z regionalnego lotniska stał się z dnia na dzień głównym, międzynarodowym hubem pomocy humanitarnej dla Ukrainy. Lądują tutaj nie tylko samoloty transportowe wszelkiego typu, ale także najważniejsi światowi przywódcy z prezydentem Stanów Zjednoczonych na czele. Warto jednak zauważyć, że nie byłoby to możliwe, gdyby nie wcześniejsze działania samorządu województwa, który konsekwentnie inwestował w infrastrukturę portu lotniczego. Nie było to łatwe, ponieważ transport lotniczy i podstawowa infrastruktura lotniskowa nie są priorytetem inwestycyjnym Komisji Europejskiej, dlatego potrzebna była mobilizacja własnych, krajowych i regionalnych, zasobów. Jest to zatem przykład wykorzystania szansy, jaka powstała dzięki konsekwentnie prowadzonym działaniom samorządu województwa.

Oczywiście dla prowadzenia polityki rozwoju bardzo ważne są środki finansowe. Kończy się perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Zaczynamy wdrażać nowy program: „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”. Trzeba tutaj wyraźnie powiedzieć, że mijająca perspektywa europejska nie była łatwa. Polityka spójności, będąc najbardziej elastyczną spośród unijnych polityk, stała się narzędziem reagowania na kryzysy. Radziliśmy sobie z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19, co mocno odczuli wszyscy beneficjenci funduszy europejskich. Znaczną część środków przeznaczaliśmy na wsparcie projektów z zakresu bezpieczeństwa zdrowotnego, które pozwoliły na skuteczniejszą walkę z pandemią. Podejmowaliśmy także na poziomie regionu działania wspierające beneficjentów, tak aby mogli oni w zmienionych warunkach dokończyć rozpoczęte projekty. W dużym stopniu dotyczyło to inicjatyw realizowanych przez przedsiębiorców. W obecnym roku trwa jeszcze realizacja wielu z nich, ale jestem przekonany, że wykonane i rozliczone zostaną z sukcesem.

W ubiegłym roku uzyskaliśmy zatwierdzenie przez Komisję Europejską programów na perspektywę finansową lat 2021-2027. Proces negocjacji należał do najtrudniejszych w dotychczasowej historii programowania środków polityki spójności i chociaż negocjacje zakończyły się sukcesem, to jednak wszyscy mamy świadomość opóźnień. Są to fundusze, które wydatkowane będą zgodnie z nowymi założeniami polityk Unii Europejskiej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem celów środowiskowych i klimatycznych, co przełoży się

na strukturę realizowanych projektów. Wzrasta rola środków zwrotnych, co także musi zostać uwzględnione przez beneficjentów, także w tych obszarach, gdzie dotychczas występowały bezzwrotne dotacje. Wiemy, że skróci się nam czas finalizacji projektów, co w konsekwencji będzie faworyzowało plany dobrze przygotowane i posiadające wymaganą dokumentację. Jednak, biorąc pod uwagę nasze dotychczasowe doświadczenia, jestem przekonany, że nie zmarnujemy swojej szansy i dobrze wykorzystamy dostępne dla regionu i kraju alokacje.

O autorze

Władysław Ortyl – absolwent studiów na Wydziale Mechanicznym Politechniki Rzeszowskiej. W latach 1979-1992 specjalista konstruktor w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym WSK PZL Mielec. W latach 1992-1998 prezes Agencji Rozwoju Regionalnego MARR SA w Mielcu. W 1997 r. założyciel Stowarzyszenia Inkubator Przedsiębiorczości IN-MARR w Mielcu. Od 1980 r. członek NSZZ „Solidarność”.

W latach 1998-2005 radny województwa podkarpackiego oraz członek zarządu (1998-2002) i wicemarszałek (2001-2002). W latach 2000-2003 członek oraz wiceprzewodniczący komitetów sterujących i monitorujących kilka programów pomocowych. W latach 2001-2003 zasiadał w Radzie Nadzorczej Agencji Rozwoju Przemysłu SA, a w okresie od 2002 do 2005 r. był pełnomocnikiem zarządu Agencji Rozwoju Regionalnego MARR SA oraz od 2004 do 2005 r. członkiem Regionalnego Komitetu Sterującego Programu Rozwoju Regionalnego.

Od 2005 do 2013 r. pełnił mandat senatora RP. W tym czasie, w latach 2005-2007, pełnił funkcję sekretarza stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, a w Senacie był m.in. przewodniczącym Komisji Obrony Narodowej oraz wiceprzewodniczącym Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

27 maja 2013 r. Sejmik Województwa Marszałkowskiego powierzył mu funkcję marszałka, którą piastuje do dziś. Od 2016 roku jest członkiem Komitetu Regionów Unii Europejskiej. Aktualnie jest także wiceprezesem Związku Województw RP oraz członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy prezydencie RP.

Partnerzy

Pomorski Fundusz Rozwoju
 sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Partnerzy numeru

